Autor Guste Santini
Četvrtak, 15 Prosinac 2011 11:11

Hrvatska će već drugu godinu za redom ostvariti povijesno mali deficit na tekućem računu platne bilance. To je dramatično važno, a ostalo je nezabilježeno. Prvi korak stabilizacije nacionalnog gospodarstva ogleda se u narodnoj izreci „pokrij se koliko ti je biljac dug“. Na žalost uravnoteženje platne bilance nije rezultat svjesnog upravljanja gospodarskim tokovima, već se je ono dogodilo stihijski. Naprosto kriza je „pomela“ optimizam koji je, potom, građane „preusmjerio“ od konzumerizma koji je, putem kreditne politike, sustavno podržavan u pravcu povećanja štednje. Tako je kriza uvjetovala obrat za koj se „katastrofičari“ godinama zalažu. Međutim, na žalost, nisu svi slijedili navedeni obrazac. To se posebno odnosi na državu. Hrvatska je država, nakon nesretnog rebalansa proračuna iz 1998. godine, institucionalizirala prava koja objektivno, imajući u vidu porezni kpapacitet dohotka, ukupno i per capita, nije u mogućnosti ostvariti. U dobra vremena zaduživanje u inozemstvu i prodaja obiteljskog srebra omogućavali su tu i takvu politiku. Narod bi rekao „otišla je baba s kolačima“. Na žalost kolači su otišli a baba je ostala.

U tom smislu potrebno je učiniti prvi korak. Smanjiti lilnearno i selektivno stavke na rashodnoj strani proračuna za koje smo sigurni da bi od nas očekivao MMF, uz bitnu napomenu, tako da zadržimo u najvećoj mogućoj mjeri pravednost. Na prihodnoj strani, što predlažem godinama i što su prihvatile „ptice na grani“, odmah i sada smanjiti poreznu presiju oporezivanja dohotka. Priča koja je u opticaju o potrebi smanjenja doprinosa je iz osnova kriva. Naime, za razliku od poreza doprinosi daju pravo obvezniku na protučinidbu što znači da je moguće u većoj mjeri javno kontrolirati upotrebu tako prikupljenih sredstava u odnosu na poreze. To je silno važno. Osim toga da ne postoji socijalna komponenta doprinosa djelatnosti koje „pokrivaju“ doprinosi mogli bi biti predmet privatne inicijative što valja imati u vidu prilikom definiranja standarda uzajamnosti. Uvijek se susrećemo s pitanjem svih pitanja: što je prioritet; stvarati ili raspodjeljivati dohodak? Nepotrebno je isticiati postojeću neodrživost ustrojstva uprave i samouprave. Kriterij koji valja slijediti jest sposobnost lokalne uprave i samouprave da učinkovito otkriva preferencije građana iz svoje nadležnosti i njihovo učinkovitije zadovoljavanje od bilo kojeg dugog načina, te, ako je moguće, dinamiziranja gospodarskog razvoja u okviru institucionalnog sustava. Ovo je važno tim više jer način rješavanja postojeće krize eurozone napušta klasičnu državu i eurozonu usmjerava u pravcu zajednice regija.

Donošenje mjera nove industrijske politike zahtjeva, upozoravam, oprez kojeg inače na ovim prostorima često nedostaje. Brodogradnju valja spasiti, jednako tako nije dopustivo da se smanji nacionalna renta na kojoj je zasnovan turizam. Monokultura se nije nikada i nigdje pokazala kao rješenje. Osim toga, turizam se je promjenio (postao je način življenja) što mi ustrajno ignoriramo. Najavljeni stečajevi nisu dobro rješenje. Naime, dobri su u slučaju kada se

veći broj tvrti „rađa“ nego što „umire“. Međutim, u našem slučaju toem nije tako. Moramo dobro promisliti prije nego što pokrenemo stečajni postupak. Kad to učinimo učinimo to na učinkovit način.

Vjerojatna recesija u eurozoni dodatno će dramatizirati stanje u hrvatskom gospodarstvu što će predložene, i one druge, promjene učiniti još težim i bolnijim. Ipak, promjene se moraju odmah odlučno poduzeti kako nam se ne bi smanjio kreditni rejting.